

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i lagen om temporär ändring av 4 och 6 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att ikraftträdandebestämmelsen i lagen om temporär ändring av 4 och 6 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändras. Giltighetstiden för lagen ska förlängas med ett år. Syftet med propositionen är att göra det lättare för företagen att anpassa sin verksamhet till ändringar i efterfrågan och att förbättra ställningen för de arbetstagare som är föremål för anpassningsåtgärderna. Genom den föreslagna lagen ska det förfarande fortgå enligt vilket arbetstagare vars arbetstid per vecka har förkortats med en eller flera dagar på grund av permittering ska betalas arbetslöshetsförmåner för permitteringsdagarna. Även för en arbetstagare vars lön har sänkts på viss tid av

produktionsorsaker eller ekonomiska orsaker ska den lön som ligger till grund för inkomstrelaterad dagpenning bestämmas enligt situationen före lönesänkningen.

Bestämmelserna om arbetslöshetsförmåner för permitteringstiden ska enligt förslaget tillämpas på permitteringar som genomförs mellan den 4 januari 2010 och den 1 januari 2012. Bestämmelserna om lönesänkning tillämpas vid bestämmandet av den lön som ligger till grund för inkomstrelaterad dagpenning på basis av löner som intjänats åren 2010—2012.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2011.

MOTIVERING

1 Nuläge och föreslagna ändringar

Enligt 4 kap. 1 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) gäller rätt till jämkade arbetslöshetsförmåner arbetssökande som utför deltidsarbete, vars arbetstid per dag eller vecka har förkortats på grund av permittering, som har tagit emot heltidsarbete för högst två veckor eller som har inkomst av företagsverksamhet eller eget arbete.

Som förkortad arbetstid per vecka betraktas inte arbetstid som förkortats på grund av sådant väderhinder som förhindrar arbetets utförande under en eller flera dagar. Den köldgräns vid vilken väderhinder föreligger fastställs inom byggnadsbranschen särskilt för varje arbetsplats innan arbetet inleds, med beaktande av byggnadsskedet och de förhållanden som råder på arbetsplatsen i övrigt. Inom skogsbranschen kan på motsvarande sätt vid behov den köldgräns på förhand fastställas vid vilken väderhinder föreligger och det inte rimligen kan krävas att arbete utförs utomhus. I dessa situationer betalas för dagar med väderhinder en lika stor arbetslöshetsförmån som den som skulle betalas om personen i fråga vore helt arbetslös.

Den jämkade arbetslöshetsförmånen bestäms utgående från arbetsinkomsten under jämkningsperioden. Som jämkningsperiod betraktas i regel en period om en månad eller fyra på varandra följande kalenderveckor, beroende på personens lönebetalningsperiod. En arbetssökande har inte rätt till jämkad arbetslöshetsförmån om hans eller hennes arbetstid under en jämkningsperiod överstiger 75 procent av den inom branschen tillämpade maximiarbetstiden för arbetstagare i heltidsarbete. Om det inte finns något kollektivavtal inom branschen görs jämförelsen med den ordinarie arbetstid som avses i 3 kap. i arbetstidslagen (605/1996). För personer som på grund av permittering har förkortad ar-

betstid är granskningsperioden för arbetstiden en kalendervecka.

Den jämkade arbetslöshetsförmånen uträknas så att förmånen och 50 procent av inkomsten sammanlagt under en jämkningsperiod kan uppgå till det belopp som annars hade kunnat betalas i förmån. Beloppet av jämkad inkomstrelaterad dagpenning beräknas så att summan av dagpenningen jämte eventuella barnförhöjningar och inkomsten under jämkningsperioden motsvarar högst 90 procent av den lön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen, likväl minst samma belopp som personen i fråga skulle ha rätt att få i grunddagpenning. Om en person har rätt till förhöjd förtjänstdel eller omställningsskyddets förtjänstdel, kan summan av den jämkade inkomstrelaterade dagpenningen jämte eventuella barnförhöjningar tillsammans med arbetsinkomsten vara högst lika stor som den lön som ligger till grund för dagpenningen.

Den lön som ligger till grund för löntagares inkomstrelaterade dagpenning beräknas utgående från personens stabiliserade lön för den tid omedelbart innan arbetslösheten började under vilken han eller hon har uppfyllt löntagares arbetsvillkor.

Den lön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen för en person som får eller som har fått invalidpension i form av delpension eller deltidspension bestäms utgående från situationen när utbetalningen av pensionen började. Om arbetsvillkoret uppfylls i sin helhet efter det att utbetalningen av pensionen upphört, uträknas den lön som ligger till grund för den inkomstrelaterade dagpenningen enligt huvudregeln, dvs. för tiden omedelbart före arbetslösheten. Den lön som ligger till grund för dagpenning bestäms på motsvarande sätt, om personen har varit alterneringsledig enligt lagen om alterneringsledighet (1305/2002), eller har fått

deltidstillägg enligt lagen om offentlig arbetskraftsservice, eller har varit partiellt vårdledig.

År 2010 har en temporär lag varit i kraft. I 4 kap. 4 a § i den temporära lagen finns bestämmelser om betalning av arbetslöshetsförmåner i de fall där en arbetstagares arbetstid på grund av permittering har förkortats med en eller flera dagar i veckan. I dessa fall betalas arbetslöshetsdagpenning inte i jämkad form, utan för de dagar då en person är helt och hållet arbetslös betalas full arbetslöshetsförmån. En förutsättning för att arbetslöshetsförmånen betalas för dagarna av arbetslöshet är att arbetstagarens arbetstid under en granskningsperiod på en kalendervecka inte överstiger 80 procent av den arbetstid som tillämpas på heltidsanställda inom branschen. Om det inte finns något kollektivavtal inom branschen, görs jämförelsen med den ordinarie arbetstid som avses i 3 kap. i arbetstidslagen. Tillämpningstiden har i den temporära lagen bestäms enligt kalenderveckor, eftersom granskningsperioden för arbetstid är en kalendervecka.

Genom den temporära lagen har även 6 kap. 4 § 3 mom. ändrats. Till detta moment har fogats en bestämmelse om lönesänkning för en viss tid. Syftet är att lönesänkningar som gjorts av produktionsorsaker eller ekonomiska orsaker inte ska inverka sänkande på den inkomstrelaterade dagpenningen, om arbetstagaren senare blir permitterad eller om hans eller hennes anställningsförhållande upphör. Orsaken till att anställningsförhållandet upphör har ingen betydelse vid tillämpning av bestämmelsen. Bestämmelsen tillämpas, om arbetstagarens lön har sänkts för viss tid och lönesänkningen har grundat sig på produktionsorsaker eller ekonomiska orsaker. Lönesänkningen kan basera sig på ett ensidigt beslut som arbetsgivaren fattat med stöd av uppsägningsgrunderna i 7 kap. 3 § i arbetsavtalslagen, eller också kan arbetsgivaren och personalen komma överens om lönesänkningen. Om lönesänkningen överenskomms på arbetsplatsen, ska avtalet grunda sig på produktionsorsaker eller ekonomiska orsaker, och när avtalet ingås ska arbetsplatsens förhandlingsförfarande följas. I många kollektivavtal ingår bestämmelser om vilka frågor man kan komma överens om

lokalt och om det förfarande som ska iakttas vid avtalsförfarandet. Avtalet ska också vara skriftligt, eftersom det då är lätt att senare påvisa avtalets existens och innehåll.

I propositionen föreslås att giltighetstiden för den temporära lagen ska förlängas med ett år så att bestämmelsen om permittering är i kraft till utgången av 2011 och bestämmelsen om lönesänkning till utgången av 2012.

2 Propositionens konsekvenser

Under 2010 har ekonomin och sysselsättningen utvecklats positivt. Detta framgår särskilt av att antalet permitteringar har minskat. Det är dock ännu något osäkert i vilken mån situationen förbättrats, eftersom återhämtningen av ekonomin till stor del har baserat sig på stimulansåtgärder och en kraftig skuldsättning av de offentliga finanserna. Världsekonomin har ännu inte återhämtat sig från den ekonomiska krisen och det är möjligt att sysselsättningen minskar åtminstone temporärt. Genom att förlänga giltighetstiden för den temporära lagen är det möjligt att förbättra företagets förutsättningar att anpassa sin verksamhet till ändringar i efterfrågan och att förbättra ställningen för de arbetstagare som är föremål för anpassningsåtgärderna.

Behandlingstiderna för ansökningar om arbetslöshetsdagpenning har under 2010 förkortats betydligt vid industribranschernas arbetslöshetskassor. Det faktum att behandlingen av ansökningarna förenklats genom den temporära lagen har för sin del inverkat på detta. Om den som har förkortad arbetsvecka får arbetslöshetsförmåner för dagarna av arbetslöshet, påskyndas behandlingen av ansökningarna. Man har försökt undvika problem i samband med förkortad arbetsvecka genom att lägga in permitteringarna så att de varar minst en kalendervecka. Arbetslöshetsdagpenning betalas då för dagarna av arbetslöshet. För en del av arbetsgivarna är det med tanke på verksamheten mera ändamålsenligt att arbetstagarna är permitterade endast en del av veckan. Propositionen bidrar till ett smidigare permitteringsförfarande.

Vid utgången av augusti var ungefär 27 000 arbetstagare permitterade (75 000 år 2009). Av dem hade 6 800 arbetstagare för-

kortad arbetsvecka (ungefär 14 000 år 2009). Granskat branschvis var antalet permitteringar störst inom branscher där metallprodukter, maskiner och anordningar tillverkas samt där elektriska anordningar framställs. Inom servicebranschen och den offentliga sektorn är det mycket få personer som har förkortade arbetsveckor.

Ju mindre arbetstagarens inkomster är, desto större är dagpenningen i förhållande till inkomsterna, vilket följer av beräkningsformeln för inkomstrelaterad dagpenning. Detta medför att jämkad dagpenning är förmånligare för en låginkomsttagare än dagpenning som betalas för de dagar då en person är helt och hållet arbetslös. Eftersom det i propositionen föreslås att arbetslöshetsdagpenning ska kunna betalas också för en arbetslöshetsdag i veckan, förbättrar det, oavsett lönenivå, ställningen för alla som blivit permitterade för en dag. Denna ställning förbättras med beloppet av arbetslöshetsdagpenningen för en dag. I övrigt är effekten av ändringen neutral vid en lönenivå på ungefär 3 200 euro. I fråga om lönenivåer som överskrider detta är den föreslagna dagpenningen bättre än den nuvarande. Om månadslönen är t.ex. 3 500 euro är veckoinkomsten vid en två dagars permittering 13 euro högre än för närvarande, vid en tre dagars permittering 9 euro högre och vid en fyra dagars permittering 4 euro högre än för närvarande. Om lönenivån är 2 500 euro i månaden, är den jämkade dagpenningen vid en två dagars permittering 19 euro högre i veckan, vid en tre dagars permittering 13 euro högre i veckan och vid en fyra dagars permittering 6 euro högre i veckan än i propositionens modell. Motsvarande belopp vid en månadslön på 2 000 euro är 24, 16 och 8 euro.

Lokala överenskommelser om lönesänkningar har gjorts i vissa företag. Det är oftast fråga om att företaget och dess personal tillsammans har kommit överens om hur man ska kunna trygga arbetsplatserna i den ekonomiska recessionen. Syfte med ändringen av sättet att bestämma lönen är att en tillfällig

lönesänkning inte ska inverka sänkande på en eventuell senare arbetslöshetsdagpenning.

Dagpenningen för permitteringstiden och den inkomstrelaterade dagpenningens förtjänstdel finansieras med arbetslöshetsförsäkringspremier. Därför har förlängningen av giltighetstiden för den temporära lagen inga konsekvenser för statsfinanserna.

Ändringarna föranleder inga tilläggsutgifter för arbetslöshetsförsäkringsfonden. Lagändringen som varit i kraft under 2010 verkar inte ha påverkat antalet permitteringar.

Den utgiftsökning ändringen i hur lönen ska bestämmas innebär för arbetslöshetsförsäkringsfonden är marginell. Lönesänkningarna har gällt endast få arbetstagare och endast en del av dem blir arbetslösa.

3 Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid social- och hälsovårdsministeriet. I samband med beredningen har de centrala arbetsmarknadsorganisationerna hörts. På grund av att ärendet är brådskande har det inte begärts några skriftliga utlåtanden om propositionen.

4 Ikraftträdande och tillämpning

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2011.

Det föreslås att 4 kap. 4 a § i lagen tillämpas på permitteringar som genomförs mellan den 4 januari 2010 och den 1 januari 2012, och att paragrafen ska vara i kraft till den 31 december 2011. Tillämpningstiden utgår från kalenderveckor, eftersom granskningsperioden för arbetstid är en kalendervecka.

Det föreslås att 6 kap. 4 § 3 mom. i lagen tillämpas vid bestämmandet av den lön som ligger till grund för inkomstrelaterad dagpenning på basis av löner som intjänats åren 2010—2012, och att momentet ska vara i kraft till den 31 december 2012.

Med stöd av vad som anförts ovan förelägs Riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i lagen om temporär ändring av 4 och 6 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om temporär ändring av 4 och 6 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1192/2009) ikraftträdandebestämmelsen som följer:

_____ Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010. Lagens 4 kap. 4 a § tillämpas på permitteringar som genomförs mellan den 4 januari 2010 och den 1 januari 2012, och den är i kraft till och med den 31 december 2011. Lagens 6 kap. 4 § 3 mom. tillämpas vid bestämmandet av den lön som ligger till grund	för inkomstrelaterad dagpenning på basis av löner som intjänats 2010—2012, och det är i kraft till och med den 31 december 2012. Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft. _____ Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.
---	---

Helsingfors den 12 november 2010

Republikens President

TARJA HALONEN

Omsorgsminister *Paula Risikko*

*Bilaga
Parallelltext*

Lag

om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i lagen om temporär ändring av 4 och 6 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om temporär ändring av 4 och 6 kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1192/2009) ikraftträdandebestämmelsen som följer:

Gällande lydelse

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.
Lagens 4 kap. 4 a § tillämpas på permitteringar som genomförs mellan den 4 januari 2010 och den 2 januari 2011, och den är i kraft till och med den 31 december 2010.

Lagens 6 kap. 4 § 3 mom. tillämpas vid bestämmandet av den lön som ligger till grund för inkomstrelaterad dagpenning på basis av löner som intjänats 2010—2011, och det är i kraft till och med den 31 december 2011.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.
Lagens 4 kap. 4 a § tillämpas på permitteringar som genomförs mellan den 4 januari 2010 och den 1 januari 2012, och den är i kraft till och med den 31 december 2011.

Lagens 6 kap. 4 § 3 mom. tillämpas vid bestämmandet av den lön som ligger till grund för inkomstrelaterad dagpenning på basis av löner som intjänats 2010—2012, och det är i kraft till och med den 31 december 2012.

Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2011.